

lauantai 5.7.2025
vuoroveisuut klo 10.30
Niilo Rantala

Heränneen kansan vaellus

I

Oi muistanko vielä sen virren? En tiedä. Sävelet ja sanat sekoittuvat päässäni. Muistot täydentävät itseään valheellisesti.

Penkit muistan: muistan miltä tuntui kuunnella seurapenkintasalta. Juhlilta muistan nurmikon: nurmikon tuoksu, penkit, leikkejä säestävä veisuu.

Eivät ne puheet: mutta se veisuu. Matka oli vasta alussa: edessä reitti tuntematon.

Muistan myös saaren, saaren johon matkattiin lautalla. Pimeän pirtin. Sielläkin veisattiin. Tuoksu oli erikoinen, seinät kuin nokiset. Joku lauloi jylisevästi. Liekö sitä veisaajaa enää? Ainakin äänen voi vielä kuulla: se kaikuu kanssaveisaajien äänissä.

Onko veisaaminen aina kaikua, kaikua menneiltä veisaajilta, kaikua menneistä suruista, olleista iloista? Ehkä se taittaa aikaakin: se ei ole vain kaikua menneestä — ehkä se on myös kaikua tulevasta.

Yhden ihmisen ja yhden kansan vaellus on oikeastaan sama: tuntemattomasta se alkaa, tuntemattomaan se johtaa.

Sen muistan, että matkalle lähtiessä laulettiin ”Purjeisiini tuulta anna”. Veisuu antoi. Veisuu kantoi maailmassa, alla vainon, siellä missä joskus ”peittyi kulkijalta armo, painuu maahan usko, tarmo, suurten epäilysten taa”.

240 MAAILMASSA ALLA VAINON

II

Nuorena kokee joskus olevansa yksin. Yksin ihan uudella tavalla. Onneksi ainakin osa siitä on kuvitelmaa. Yhtäkkiä juhlien äänimaisema muuttuu. Korvat etsivät ikäisiään ääniä, omien matkakaiuttimien musiikkia, jäätelökojuja ja kolttosia. Veisuu kuuluu kauempaa, kuuluu kuitenkin.

Lapsuuden matkaeväät sekoittuvat: maailmalta kuuluu uusia säveliä. Syntyy kakofonia: äänien ja sanojen kaaos. Oma ääntä etsiessä, omaa säveltä virittäessä, luulee keksivänsä usein kaiken ensimmäistä kertaa. Ja jossain sointujen välissä soi tuttu virsi, vanhan sukulaisen tai perheystävän laulama.

Virsi kajaa kauempaa: korvat ovat täynnä nykyhetkeä, kaiut ei niihin kannan.

Vaeltaja katsoo ympärilleen: näkee, että omalla polulla ei olekaan yksin — erämaassa kulkee monta polkua rinta rinnan, saman valon saattamina, saman sumun hämmentäminä, eestä virsi.

Tuossa vaiheessa taivalta kaikki on kuitenkin niin kovin suurta, kovin vierasta. Joskus "ahdistus on vieraana ja varjoni vain nähdä voin".

73 JUMALANI JUMALANI

III

Kuka erämaassa kulkenut muka olisi todella selvinnyt nurisematta, epäilemättä? Kuka voisi selvitä ilman hetkittäistä epäuskoa, maailman painoa, ahdistusta?

Jos oma ääni särkyä, oma sointi on sortunut, voi kuitenkin kuunnella. Vierellä veisaajien väre, joskus hiljaisena, joskus voimallisena, vahvistaa. Sinä riität, sinä kelpaat, sinä et ole yksin, tutut sävelet muistuttavat.

Joskus erämaa näyttää mannattomalta: matka uuteen maahan liian pitkältä. Silloin tekee mieli pyytää: Herra, herra, älä heitä.

244 HERRA HERRA ÄLÄ HEITÄ

IV

Vaellus on vaivaista. Aabraham lähti matkaan, vaikka ei tiennyt minne oli menossa.

Silti usein, vaikka vielä illalla tie on näyttänyt mahdottomalta kulkea, saattaa aamulla horisontissa siintää vuorellinen toivoa. Ja taas pian voi vuori peittyä tien haasteisiin, okaat repiä ja pilvet hämärtää lujan näyn. Silti, eteenpäin. Seisahtaa en saata, aion perille, juhlaan vuorelle.

241 VAIKKA POLKU NÄIN

V

Oi muistanko vielä sen virren? En tiedä, toivon niin.

Jonain päivänä, kun askeleeni on raskas ja ääneni väsynyt, toivon, että jäljestäni kuuluu virsi. Ehkä se työntää minua, antaa voimaa viime askeliin. Ehkä tuolloin, pitkän matkan jälkeen, edeltä menneidenkin virsi kuuluu voimallisemmin. Toiset sävelet saattavat, toiset kutsuvat.

Eräs pitkään rinnalla veisanneista sanoi joskus puheessaan, kuinka hän lähtee, mutta virsi jää. Se toivo, se näky, tarttui.

Ja jos matkalla pysähtyy kuulemaan, voi sen todella kuulla. Sukupolvet ennen meitä, meidän jälkeemme, virret soivat. Ne raottavat ajan ja olevan verhoa: kaikki se tihkuu säkeiden väleistä — valo, toivo.

Askeleet edellä, askeleet perässä. Aarre jokaisessa nuotissa, sävel kuin hunajanpisara.

Ne taluttavat matkalaista erämaassa, kansaa kohti vuorta, etsijää kohti valoa.

Virret karttana, sävelet matkasauvana, sanat kompassina.

Eikä silloin kenenkään tarvitse tuntea olevansa yksin.

251 OI HERRA JOS MÄ MATKAMIES MAAN